

4. Кононко О. Найголовніше «погода» вдома, або як сформувати емоційну сприйнятливість і чутливість / О. Кононко // Спеціалізований журнал Вихователь-методист дошкільного закладу №5, 2017. – С. 32-40.

5. Кучеренко Ж. Емоційний інтелект дошкільників: шляхи розвитку / Ж. Кучеренко // Вихователь-методист дошкільного закладу №7, 2016, С. 54-60.

Дрижал О.М.,

старший викладач кафедри теорії та методик природничо-математичних дисциплін та технологій ХОІППО

Технологія Вікон Овертона та їх вплив у сучасному суспільстві.

В даній статті розповідається про технологію Вікон Овертона.

Ключові слова: Овертон, вікна Овертона, психологічна технологія психологічна маніпуляція.

Сучасний світ досить інформаційно насиченим і сучасна система влади напряму пов'язана з маніпуляцією масами людей. Тому ЗМІ вважають четвертою владою, саме через те, що за допомогою засобів масової інформації, а на сьогодні також сюди можна віднести і соціальні мережі, через які люди дізнаються нову інформацію. І залежно від того, як подається інформація, людина її сприймає (тобто вважає доцільною для себе) або не сприймає (вважає неприпустимою для себе). Давайте розглянемо спочатку психологічну маніпуляцію, як різновид соціального впливу.

Психологічна маніпуляція — різновид соціального впливу, який використовується для прихованого впровадження в психіку жертви цілей, бажань, намірів, відносин або установок маніпулятора, які не збігаються з актуально-існуючими потребами жертви. Це приховане управління людьми та їх поведінкою.

Соціальний вплив не у всіх випадках буває негативним. Наприклад, лікар може намагатися переконати пацієнта змінити нездорові звички. Соціальний вплив зазвичай вважається нешкідливим, якщо він поважає право людини прийняти його або відхилити і не є надмірно примусовим. Залежно від контексту і мотивації, соціальний вплив може бути прихованою маніпуляцією.

Згідно з автором з психології Джорджем К. Саймоном успішна психологічна маніпуляція у першу чергу вимагає від маніпулятора:

- Приховування агресивних намірів і поведінки за привітністю, люб'язністю.
- Знання психологічних вразливостей жертви, щоб визначати, яка тактика може бути найбільш ефективною.
- Наявність достатнього рівня безжалісності, щоб у разі необхідності не мати сумніву щодо заподіяння шкоди жертві.

Отже, маніпуляція, швидше за все, здійснюється за допомогою завуальованих агресивних (стосунково-агресивного або пасивно агресивного) засобів.

Маніпулятори можуть мати різні можливі мотиви, включаючи, але не обмежуючись наступними:

- необхідність просувати свої власні цілі та особисту вигоду практично за будь-яку ціну для інших;
- сильна потреба досягати відчуття влади та переваги у відносинах з іншими;
- бажання і необхідність відчувати себе контролюючим;
- бажання отримати відчуття влади над іншими, щоб підняти свою самооцінку;
- нудьга або зростаюча втома від оточення, вбачання у цьому переважно гру, ніж кривду іншим;
- прихований "порядок денний", кримінальний чи інший, в тому числі фінансові маніпуляції (часто спостерігається, коли люди похилого віку або незахищені багатії, що нічого не підозрюють, намірно робляться мішенню з метою виключно отримання фінансових активів жертви).

Саймон виявив наступні маніпулятивні методи:

Заперечення (спростування): Маніпулятор відмовляється визнати, що він зробив якусь кривду.

Вибіркова неуважність або вибіркова увага: Маніпулятор відмовляється звертати увагу на все те, що може відволікати від його "порядку денного", говорячи такі речі як "Я не хочу це чути".

Раціоналізація: Виправдання, яке робить маніпулятор щодо невідповідної поведінки. Раціоналізація тісно пов'язана зі спіном.

Диверсія (відволікання): Маніпулятор не дає прямої відповіді на пряме запитання, натомість є диверсійним, керуючи розмову у бік іншої теми.

Ухилення: Подібно до диверсії, надання нерелевантних, незграбних, нечітких відповідей, посилення на анонімний авторитет.

Обман (за призначенням): Важко сказати, чи хтось бреше у той час, коли вони це роблять, хоча часто правда може бути очевидною пізніше, коли вже надто пізно. Щоб мінімізувати шанси бути обманути треба розуміти, що деякі типи особистості (зокрема психопати) є експертами у сфері обману та нечесної гри, роблячи це постійно і зазвичай тонко.

Обман (через упущення): Це дуже тонка форма брехні, через утримання значного об'єму правди. Цей прийом також використовується у пропаганді.

Приховане залякування: Маніпулятор змушує жертву захищатись, використовуючи завуальовані (тонкі, непрямі або не прямо виражені) загрози.

Насадження відчуття провини: Особливий тип тактики залякування. Маніпулятор зауважує сумнівної жертві, що вона не достатньо дбає, занадто егоїстична чи легкоковожно ставиться. Це зазвичай призводить до поганого самопочуття жертви, утримування її у сумнівах, тривожній і покірливій позиції.

Ганьба (сором): Маніпулятор використовує сарказм і приниження, щоб збільшити страх і сумніви щодо себе у жертви. Маніпулятори використовують цю тактику, щоб інші почувались недостойними і сумлінно підкорялись. Тактика ганьби може бути дуже тонкою, наприклад, жорстокий погляд, неприємний тон голосу, риторичні коментарі, тонкий сарказм. Маніпулятори можуть змусити людину почуватись соромно навіть тільки за те, що вона наважилась оспарювати їх. Це ефективний засіб для виховування відчуття неадекватності у жертви.

Розігрування ролі жертви: Маніпулятор зображає себе як жертву обставин або чужої поведінки, щоб здобути жалість, симпатію або викликати співчуття і тим самим отримати щось від іншого. Турботливі і сумлінні люди не можуть дивитись на тих, хто страждає, і маніпулятор часто може використовувати симпатію і отримувати через неї взаємодію (співпрацю).

Звинувачення жертви: Більш ніж будь-яка інша, така тактика є потужним засобом змусити жертву захищатись, одночасно маскуючи агресивні наміри маніпулятора, тоді як маніпулятор фальшиво звинувачує жертву у тому, що вона є зловмисником, коли жертва відстоює чи захищає себе чи свою позицію.

Розігрування ролі слуги: Приховування "порядку денного", який відповідає виключно власним інтересам, під виглядом служіння більш благородній справі, наприклад, кажучи, що вони діють певним чином, щоб бути "слухняними" або "служити" авторитетній персоні або "просто роблять свою роботу".

Заблнення: Маніпулятор використовує принаду, похвали, лестощі або відкрито підтримує інших, щоб змусити їх зменшити захист, і довіритись та відчувти вірність до маніпулятора. Вони також запропонують допомогу з наміром отримати довіру та доступ до жертви, яка нічого не підозрює та яку вони привабили.

Проекціювання провини (звинувачення інших): Маніпулятор часто знаходить "козла відпущення" у тонкий спосіб, який важко виявити. Часто маніпулятор проєкціонує своє власне мислення на жертву, змушуючи жертву виглядати так, наче вона зробила щось не так. Маніпулятори також заявлятимуть, що жертва сама винна за те, що повірила у брехню, у яку вони спонукали повірити, начебто жертва змусила маніпулятора бути обманливим. Все звинувачення, за винятком тієї частини, яку маніпулятор використовує

для прийняття фальшивої провини, робиться для того, щоб жертва почувалась винною у тому, що зробила здоровий вибір, має правильне мислення та добру поведінку. Воно часто використовується як засіб психологічного та емоційного маніпулювання та контролю. Маніпулятори брешуть про брехню, лише щоб ще раз зманіпулювати оригінальною, менш правдоподібною історією і створити "більш прийнятну" правду, у яку повірити жертва. Проекціювання брехні як істини - це ще один звичайний метод контролю та маніпулювання. Маніпулятори люблять фальшиво звинувачувати жертву в тому, що вона "заслуговує на те, щоб до неї так ставились". Вони часто заявляють, що жертва є божевільною та/або зловмисною, особливо якщо є свідчення (докази) проти маніпулятора.

Мінімізація: Це різновид заперечення у поєднанні із раціоналізацією. Маніпулятор стверджує, що його поведінка не настільки шкідлива або безвідповідальна, як зауважує інша людина, наприклад, кажучи, що докір, глузування або образа були лише жартом. [9, 10]

Для розуміння сутності технологічних підходів розглянемо значення терміна "технологія". Цей термін уперше був впроваджений німецьким вченим Йоганном Бекманом у його праці "Введення в технологію" (1777) як пояснення "в цілому, методично і точно всі видів праці з їх наслідками і причинами". Поняття "технологія", яке походить від грецьких слів "техне" (майстерність) та "логос" (вчення, слово, знання), з того часу значно розширилось і сьогодні асоціюється не лише з матеріальним виробництвом.

Порівняймо різноманітні визначення поняття "технологія". Великий тлумачний словник сучасної української мови" (2005 р.) визначає технологію як сукупність способів обробки чи переробки матеріалів, інформації, виготовлення виробів, проведення різних виробничих операцій, надання послуг. [5, 6]

Професор Луїс Дейвіс (США) визначив технологію як "поєднання кваліфікаційних навичок, устаткування, інфраструктури, інструментів і відповідних технічних знань, необхідних для здійснення бажаних перетворень у матеріалах, інформації чи людях".

Засновник і керівник Талліннської школи менеджменту Володимир Тарасов визначає технологію як "послідовність старих, знайомих зразків поведінки, яка дає новий зразок або зразки". Він же вводить поняття "персонал-технологія" у однойменній книзі (1989), де визначає її "як такий образ поведінки, дотримуючись якого, ви за допомогою вербальних зразків, слів, звернених до людей, можете досягнути виготовлення чи отримання будь-якої продукції, реалізувати будь-яку технологію".

Основними ознаками технології вважаються стандартизація, уніфікація процесів, можливість їх відтворення відповідно до заданих умов. Одним із найбільш яскравих прикладів застосування цих принципів був винахід у середині XV ст. технології друкарства, який дозволив тиражувати книги та знання. Це також є прикладом того, як технологічні досягнення у сфері матеріального виробництва впливали на гуманітарну сферу людської діяльності.

Розвиток у XIX–XX століттях гуманітарних наук та їх застосування "для практичних цілей людського життя" спричинили появу широкого кола "гуманітарних технологій". Вони з'являлися на перетині різних сфер гуманітарного знання, свідченням чого є те, що першим термін "педагогічна технологія" (educational technology) вжив британський психолог Джеймс Саллі у своєму "Посібнику з психології для вчителів" (Teacher's Handbook of Psychology, 1886).

У вітчизняній організаційній психології дається визначення гуманітарних технологій, які також називають людинознавчими. Гуманітарні (людиназнавчі) технології – технології, що пов'язані безпосередньо з діяльністю людини (груп людей, організацій як соціальних систем).

Існують різні підходи до класифікації технологій, пов'язаних з роботою з людьми. Загалом можна виділити такі їх види як:

- управлінські (наприклад, згадана вище персонал-технологія);
- освітні (педагогічні);
- психофізіологічні;

- психологічні;
- соціальні.

Соціально-психологічні технології управління за своєю природою інтегрують у себе усі зазначені види технологій.

Однією з психологічних технологій маніпулювання людьми без їх згоди є технологія **«Вікон Овертона»**.

«Вікно Овертона» (також вікно дискурсу) — концепція наявності межі спектру ідей в публічних висловлюваннях політиків і активістів з точки зору поточного дискурсу. Нею послуговуються політологи, політичні аналітики, історики, культурологи у всьому світі. Концепція названа на честь американського юриста і діяча Джозефа Овертона.

Джозеф Овертон (англ. Joseph Overton; 4 січня 1960, Саут-Гейвен — 30 червня 2003) — американський юрист, публіцист, електроінженер, віце-президент Макінського центру публічної політики, автор політичної концепції «Вікно Овертона».

Овертон вважав, що вісню політичного дискурсу є більша або менша ступінь свободи, яку він пов'язував зі ступенем регламентації громадських інститутів з боку держави. Згідно з моделлю Овертона, в кожен момент часу певні ідеї складають діючу норму, утворюючи точку відліку, а решта ідей можуть або входити в діапазон допустимих, або ні. Пізніше американський неоконсерватор Джошуа Тревіньйо [en] запропонував для оцінки допустимості ідей наступну шкалу:

- Неприйнятне
- Радикальне
- Прийнятне
- Розумне
- Популярне
- Чинна норма

Межами вікна нейтрального політичного дискурсу Тревіно пропонував вважати ідеї, що потрапляють в розряд прийнятних. Висловлювання, що лежать в межах вікна дискурсу, можна вважати політично безпечними, безризиковими для публічного політика, який бажає зберегти імідж передбачуваності і надійності для продовження політичної кар'єри. Підтримку ж ідей за рамками вікна сам Овертон вважав ризикованою і потенційно шкідливою для політичної кар'єри. Співставлення фактичних висловлювань політиків з декларованими політичними позиціями дозволило Овертону зробити висновок, що поведінка більшості демократично обраних публічних політиків в основному визначається громадською думкою, лежить всередині вікна дискурсу і слабо залежить від їх особистих переконань. Поява і закріплення нових ідей в політиці, відповідно до моделі, відбувається при переміщенні вікна дискурсу, що дозволяє безпечно обговорювати ідеї та рішення, що вважалися до цього занадто радикальними.

Подальший розвиток концепції після смерті Овертона, в основному, стосувалося вивчення еволюції рамок вікна під впливом поточних політичних подій і дискурсу засобів масової інформації. Зокрема, Джозеф Леман (англ. Joseph Lehman) президент Макінського центру публічної політики [en] висловив думку, що найбільш стійкі зрушення вікна політичного дискурсу є наслідками глибоких соціальних змін. Як приклад слабо обґрунтованого політичного зсуву Леман приводив «сухий закон», відзначаючи, з одного боку, існування соціального запиту на заборону вживання алкоголю, а з іншого боку, недостатню соціальну базу для довготривалої стійкості цієї політики. Також Леман відзначав, що свідома підтримка ідей поза вікном Овертона, як правило, властива або сильним лідерам, дії і висловлювання яких змінюють рамки дискурсу, або політичним аутсайдерам, для яких в умовах представницької демократії така підтримка буде означати помітну втрату політичного капіталу.

Щоб було максимально просто розібратися в цьому принципі роботи, необхідно зрозуміти, що - це не спосіб переконання в скоєнні тих чи інших вчинків. Загляньте за ширму. І ви побачите, що це куди більш глибокий і складний механізм - це спосіб переконання вас, в прийнятті «зваженого» (як вам здається) рішення.

Тобто першочергове завдання використовують дану технологію, полягає в поступовому знищенні моральних принципів людини. І саме незрівнянне те, що більшість людей навіть не можуть припустити, того факту, що ними маніпулюють. Вони щиро вірять в те, що вони самостійно роблять вибір і приймають усвідомлене рішення.

Простими словами з будь-чого «чорного» можна зробити «біле» і саме так людина це сприйме, як належне. Також ця технологія має і зворотній напрям. Тобто з «державної норми» (прийнятого) можна зробити «неможливе».

В нас час в багатьох країнах, саме за допомогою технології Вікон Овертона в маси людей вносяться наступні деструктивні теми:

- *Гомосексуалізм/ЛГБТ*
- *Трансгендерність (розмитість/змінна стаття)*
- *Культ насилля, смерті*
- *Куріння/Вейп/легкі наркотики*
- *Дитяча сексуальність/педофілія*

Також багато речей, які безпосередньо відбуваються у світі починаючи з 2019 року і по даний час (2021) можна спостерігати, як ця технологія працює на практиці. Її використовують усі держави світу для маніпуляції своїм народом (людьми).

В нас час слово, текст. Незалежно від того, у якій формі це подано: у вигляді звуку чи відео повідомлення чи звичайного тексту має безпосередній вплив на людину.

Тому, кожному з нас і в цілому людству, потрібно свідомо і критично ставитися до всього, що відбувається навколо. Людина сама творить оточення і мікрокосм у якому вона знаходиться. Можна це назвати «інформаційною бульбою», якщо це соціальна мережа чи «Інформаційним коконом», якщо це просте спілкування між людьми. Якщо це на рівні країн, то це носить масовий характер і так як соціум може підкорювати під свій стрій індивіда, саме в такий спосіб відбувається і маніпуляція людськими масами, країнами.

Навіть, коли Ви читаете цей текст, Ви не зобов'язанні вірити всьому, що тут написано, адже це насамперед, те, що вносить автор цієї публікації. А яка його мета, це може знати лише сам він. Тому до будь – якої інформації слід ставитися з недовірою та розумним скептицизмом. Потрібно включати свої моральні цензори, які в кожній людині свої особисті, в залежності від її віку, світогляду, освіти, релігії, тощо.

Людині від природи дано свободу волі вибору і саме це головне правило, яке повинна розуміти кожна людина. Що наслідки будь-якого її рішення насамперед, залежить від неї самої. А от маніпулятор (держава, інша людина) може підштовхувати зробити вибір не на користь самої людини, тому цей момент теж людина має усвідомити...

Список використаних джерел та літератури:

1. Вікіпедія про Вікна Овертона [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%96%D0%BA%D0%BD%D0%BE_%D0%9E%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%B0 (Дата звернення: 15.11.2021р)

2. Вікіпедія про психологічну маніпуляцію [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%BF%D1%83%D0%BB%D1%8F%D1%86%D1%96%D1%8F (Дата звернення: 15.11.2021р)
3. Карпунин О., Макаревич Э. Формирование масс: Природа общественных связей и технологии «паблик рилейшенз»: Опыт историко-социологического исследования. Калининград: ФГУИПП Янтар. сказ.2001.
4. Маніпуляції в спілкуванні. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kozaky.org.ua/manipulyaci%D1%97-v-spilkuванні-vidi-prijomi-xarakteristika-manipulyacij-v-spilkuванні/> (Дата звернення: 15.11.2021р)
5. Матвієнко В.Я. Соціальні технології. К.: Українські пропілеї. 2001.
6. Назаретян А.П. Психология стихийного массового поведения. Лекции. М.: ПЕР СЭ. 2001.
7. Почепцов Г.Г. Имиджология. Рефл-бук Ваклер.2000.
8. Психологія маніпуляції. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://psychologis.com.ua/ponyatie_manipulyacii_v_psihologii.htm (Дата звернення: 15.11.2021р)
9. Чалдини Р. Психология влияния. СПб.: Питер. 2000.
10. Як розпізнати маніпуляцію. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://christian-psychology.org.ua/psysoc/psymanipool/4645-manpulyaciyi-yak-yih-rozpoznati-yak-protidyati.html> (Дата звернення: 15.11.2021р)

Дяков І.В.,

методист Обласного ресурсного центру підтримки
інклюзивної освіти ХОІППО

Психолого-педагогічна характеристика дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення

В статті подається психолого-педагогічна характеристика дітей дошкільного віку з загальним недорозвиненням мовлення. Аналізуються основні причини загального недорозвинення мовлення. Характеризуються рівні мовленнєвого недорозвинення.

Ключові слова: мовленнєвий розвиток, мовленнєві порушення, загальне недорозвинення мовлення, рівні загального недорозвинення мовлення, фонетичний компонент мовлення, лексичний компонент мовлення, граматичний компонент мовлення, зв'язне мовлення.

Дошкільний вік є найбільш сприятливим періодом для становлення і розвитку особистості дитини. В цей період інтенсивно розвиваються всі психічні процеси, в тому числі і мова. Достатній мовленнєвий розвиток допомагає дитині встановити контакт з оточуючими, соціалізуватися, отримати нові знання та необхідний досвід, саме воно є запорукою успішного виховання, навчання та розвитку.

У сучасних дослідженнях проблема розвитку мовлення дітей дошкільного віку представлена у працях таких науковців, як: А.Богущ, М.Вашуленко, Н.Гавриш, О.Кононко, К.Крутії та ін.

Загальне недорозвинення мовлення у дошкільників вивчали науковці: Н. Жукова Р. Лалаєва, Р.Левіна, О. Мастюкова, Н. Серебрякова, Є. Соботович, Т. Філічева та ін., які дослідили проблеми діагностики, корекції і попередження порушень мовлення.

На сьогоднішній день, найбільш прийнятною є психолого-педагогічна класифікація порушень мовлення, яка характеризує особливості відставання у мовленнєвому розвитку дитини. За даною класифікацією виділяють: фонетичне недорозвинення мовлення, фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення, лексико-граматичне недорозвинення мовлення, загальне недорозвинення мовлення.